

De kerkuil binnenstebuiten

Alleen muizen op het menu ?

Het menu van de kerkuilen is wereldwijd bestudeerd. Dit succes heeft hij op de eerste plaats te danken aan het feit dat z'n braakballen gemakkelijk te vinden zijn op roestplaatsen en nestkasten, maar ook aan de goede staat van de skeletten van de prooidieren in de braakballen.

Zowel op basis van het voedselaanbod van kerkuilen in gevangenschap als de opvolging van de prooiaanvoer in de vrije natuur kon uit de braakballen worden afgeleid dat er een grote overeenkomst kon worden vastgesteld tussen beiden. Met ander woorden : de prooien die binnen kwamen, kwamen er via de braakballen grosso modo intact terug uit. De braakballen zijn dus prima materiaal om het menu van de kerkuil te bestuderen.

Het dieet van de kerkuil, die mondiaal aanwezig is, werd op alle continenten en in alle verschillende habitattypes bestudeerd. Telkens blijkt uit de studie dat de kerkuil vooral z'n oog laat vallen op kleine zoogdieren en meer in het bijzonder knaagdieren. Alternatieven zijn : vogels, reptielen en amfibieën en insecten. Slechts in extreme omstandigheden wijkt de kerkuil af van z'n normaal dieet : bij quasi volledige afwezigheid van kleine knaagdieren of bij extreme aanwezigheid van één bepaald prooi-soort. In tegenstelling tot z'n neef de steenuil vermag hij geen regenwormen, ook al zijn ze in overvloed aanwezig.

Het aantal prooi-soorten van de kerkuilen is relatief beperkt : ongeveer 80 % van z'n menu bestaat uit een viertal soorten prooien aangevuld met een resem andere. In Europa heeft de kerkuil het voornamelijk op drie groepen knaagdieren gemunt : de woelmuizen, de spitsmuizen en de echte muizen (en ratten). De onderlinge verhouding kan sterk verschillen. De belangrijkste prooi in Europa is ongetwijfeld de veldmuis, alhoewel bijvoorbeeld in Engeland deze niet voorkomt en de aardmuis z'n plaats inneemt. Bij ons en bij onze Noorderburen zijn het dan weer de spitsmuizen die bovenaan het menu staan. De bosspitsmuis kan hierbij 30 à 40 % van het totale prooibestand innemen, terwijl de veldmuis vaak op de tweede plaats komt. In zuidelijk Europa, waar grassen minder goede omstandigheden hebben om te groeien, is de veldmuis zelfs volledig afwezig en komt de aardmuis slechts lokaal voor. Als alternatief worden dan de echte muizen geslagen : huismuizen en bosmuizen. In Oost-Europese studies komen ook huismussen zeer geregeld voor in gebieden met traditionele landbouwpraktijken. Maar ook de Afrikaanse kerkuilen laten hun ogen vallen op vogels, die soms lokaal een gemakkelijke prooi vormen. Dat komt bij ons eveneens voor : in een schuur te Esen ligt het bijvoorbeeld vol met braakballen met spreuuwenschedels. Namibische kerkuilen hebben dan weer alleen oog voor hagedissen.

